

Տարեկան 10 թուրքի, վեց ամիսը՝ 6 թուրքի, երեք ամիսը՝ 3 թ. 60 Կ. ամիսը՝ 1 թ., համար՝ 5 Կ. Բաժանորդ գրում են Քիֆլիսում միմյանի խմբագրատանը:

Խմբագրություն հասցին՝ Тифлис. Редакция „Нор-Даръ“ կամ Tiflis Rédaction „Nor-Dar“.

Խմբագրությունը բաց է ամեն օր (բացի տոն օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Ծայտարարություններն ընդունում են տ.հ.ն լրագրողական Ծայտարարությունների բաժինը 2 Կ., բեկիմանների համար կրկնապատկի:

ԲՈՎԱՆԳՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջին օրը զոգ. — Քաղաքական աշխարհից: Բոլորն էլ կոչ. — Թագաւոր Կայսրի շնորհակալութիւնը: Կով. կառ. օգ. գր. Տառիշչի միկուլու: Բուխարայի էմիրի գալը: Քիֆլիսի նահանգապետի մեկնումը: Մի լուր Անդրկով. երկաթուղու մասին: Նախնայի հարցը: Իդրիսիան միջանակարգաշխութիւն: Երկաթուղու հարցը դէպի Երևան: Ան. բանկի նըպաստը: Վերահսկողութիւն մասնաւոր գաղութների վրայ: Կարապետ Սերոբեանին հարցաքննութեան ենթարկելը: Ֆինանսների մինիստրի. 25 — ամենակր. Ռիդայի հնազանդ. ժող. կարգ. մասնաժ. որոշումը: Ուսման վարձի աւելանալը: Քիֆ. III գլխաւորիտում: Օրիդադալ ինստիտուտների Կին-ժառանգիների արձակուրդը: Նիկոպոլիսի պիտուր. Գիւղատն. գիտելիքների հոգ. դպրանոցների միջին: Զամախու: Կարսի Մ. էջմիածնից: Մոնղոլական քրմի սերմեր: Անգղիական իրաւագիտ. ընկ. ներկայացուցիչը ցուցահանդիսում: Մի սխալ լուր: 40 թուրքու հարցը: Մեր թղթակցի մի յօդուածը:

Կ. Պոլսի հայ թերթերից: Նամակ խմբագրութեան: Թղթակցութիւններ. — Նամակ Բուլղարիայից — Ռուսոյու: Քաղաքական գործեր: Անգլիա և Քիւրբիս: Ամերիկա և Քիւրբիս: Անգլիա: Մերթիս: Եւրոպայի պատմականներ: Քրանսիական գործեր: Տեղեկատուութիւններ: Յայտարարութիւններ:

Քիֆլիս, 28 յունիսի, 1896 թ. ԲՈՎԱՆԳՆԱԿԱՆ ԱՂԽԱՐՀՈՑ

Այսօր քաղաքական աշխարհում առաջին տեղը բռնողը Կրետէի խնդիրն է: Եւրոպական դիպլոմատիան և մասնաւորապէս մեծ տեղութիւնների Պոլսի դիւսպանները

ՔՐԵՏԵՆԻ ԳՈՐԾԵՐ (Եւրոպայի Պարլիմ. թղթակցից)

Փրանսիան մի երկիր է, ուր հայրենիքի փրկութեան գաղափարը նոյնքան ուժգնութեամբ է թրթրացրել հասարակ կանանց սիրտը, որքան և այլ մարդկանց: Փրանսիան հերոսութիւնների մի շարք ունի: Այդ շարքին է պատկանում և Ժանն Հաշէտտ (Jeanne Hachette): Երբ 1472-ին Կարդուս Թաղուզի պաշարի էր Բովէ քաղաքը, աւանդութիւնն ասում է, որ այդ քաղաքն ազատութեան շնորհիւ Ժանն Հաշէտտի: Այս հերոսուհին վատհաճութեան ոգի ներշնչւելով իւր համարադարձիկներին, դուրս եկան քաղաքից մի փոքրիկ զինով և իւր պատրիշտ յաղթութիւններով ստիպեց Կարդուսին ամօթահար յետ դառնալու: Այս քաղաքը ընդհանուր տոնելու և յիշատակելու արժանի էր համարելու համար Լուսափոխոս XI-ը օրինակելու, որ ամեն ամառ մի տարեկան թափօր տեղի ունենայ, ուր կանայք առաջ պիտի ընկնէին, իսկ տղամարդիկ՝ յետո: 2օրս հարկւր տարուց ի վեր այդ մեծաշուք հանդէսը կատարւում էր ամեն պարբ. բազմաթիւ փողովորի և կրօնական բարձրագոյն իշխանութեանց աջակցութեամբ: Զօնական այդ արարողութիւնը քիչ քիչ անսովորութիւն էր հայրենական հանգէտ:

Ութը—ինը տարի առաջ, հասարակականութեան կառավարութիւնը, քաղա-

ղաքացուծ են այդ խնդրով և ամեն կերպ աշխատում են խաղաղութեամբ բռնել Կրետէի խնդիրը: Խաղաղութիւն խօսքը Կրետէին չի վերաբերում, քանի որ այդ կղզու վրայ ապստամբութեան դրօշակն արդէն ծածկւում է և ազատութեան համար հոռու է հայրենիքի համար կռուողների արիւնը: Խաղաղութեան պահպանութեան ջանքը եւրոպական տէրութիւնների փոխադարձ յարաբերութեան նըկատմամբ ենք անում: Արեւելքին վերաբերակ ամեն մի խնդրի ընդունակ է մեծ տէրութիւնների մէջ վէճ ձգելու, հետեւաբար այսքան մեծ դեմք և մեծ խնամքով պահպանւում եւրոպական ընդհանուր խաղաղութիւնը փոխադր. ենթարկելու:

Առայժմ մեծ տէրութիւնների ներկայացուցիչները Պոլսում միջամտելով աշխատում են Բ. Դրան յամառութիւնը կոտրել և Կրետէի մէջ կողմ կարգը փոխելով Կրետէի միջին: Կողմ կարգը փոխելով Կրետէի միջին: Կողմ կարգը փոխելով Կրետէի միջին:

Կողմ կարգը փոխելով Կրետէի միջին: Կողմ կարգը փոխելով Կրետէի միջին: Կողմ կարգը փոխելով Կրետէի միջին:

Քանի ինքնապաշտպանութեան պատճառ, քաղաքապետութիւններին իրաւունք տուեց ըստ կամաւ արդիւրի որ և է հրապարակական թափօր, նա միեւնոյն ժամանակ վճանց, որ հոգեւորականութիւնն այդ ևս չարիքի մասնակցի չարձակման հանգիստնա:

Բովէի բնակիչները սկսեցին նախաձեռն աչք վերաբերել դէպի այն աղմուկը, որ մի քանի տարիներէն ի վեր բարձրացնում է իրենց հերոսուհու համանմանի՝ Ժանն Դ'Արկի սօնը, ուստի իրենք էլ վճաւ են Ժանն Հաշէտտին նոյն մեծաշուքութիւնը սալ, որով պատուում էին նրան իրենց նախա-հայրերը: Ուստի նրանք որոշած են չարձակման հանգիստնա պալ իւր նախկին փայլը: Այս դէպքում հոգեւորականութիւնը չէր կարող լուռ մնալ: Նրա կողմնակիցները պահանջում են, որ նա ևս իրաւունք ունենայ վերադառնալու հանդիսի մէջ իւր նախկին տեղը, հիմնուելով այն փաստի վրայ, որ զինուորական սքանչելի յաջողութիւնից յետոյ, Ժանն անմիջապէս եկեղեցի է դնացել և իւր դրօշը Աստուծոյ նուիրել:

Այդ այդ նկատմամբ, կրօնականութեան ժողովների բարեկամները և հափառականները պաշարի մէջ էին: Հոգեւորականութեան մասնակցութեամբ, թափօրը կրօնական բնուրութիւն պիտի ստանար և այդպիսով Ժանն Հաշէտտը, Ժանն Դ'Արկի նման, դառնում էր եկեղեցու պաշտպան: Իսկ դրա հե-

Այս անգամ Կրետէին ինչ որ էլ տրուի, բոլոր նշաններից երևում է, թղթի վրայ գրուած չի մնալ: Կրետէի օգտին սկսած դիպլոմատիքական արշաւների զուլան անցել է Աւստրիան: Անդրիան և Իտալիան չեն կարող Կրետէի խնդրաւարութեան դէմ լինել: Յարանսին առանձնապէս անցնակի վրայ հիմնուած, պէտք է որ ցանկայ Կրետէի խնդրաւարութիւնը և նա այդ ճանապարհով գործում է. նոյնն և Ռուսիան է աշխատում:

Քանի որ Ֆրանսիան էլ Աւստրիայի հետ համաձայն է, ուրեմն Կրետէի մի բուն ժողովուրդը թէ քաղաքական և թէ աշխարհադրական տեսակետից աւելի աղոյ պայմաններումն է, և պէտք է յուսու, որ այդ բռնարարութեամբ ժողովուրդն այսօր թէ վաղը եւրոպական տէրութիւնների հսկողութեան տակ կըրտանայ ժողովրդի վայել մի նոր կազմակերպութիւն:

Յունիսի 28-ին, ուրբաթ օրուայ պատրաստուած համարը, հակառակ մեր բոլոր ջանքերին, չը կարողացանք լույս հանել:

ՔՐԵՏԵՆԻ ԳՈՐԾ

Թագաւոր Կայսրը, լուսաւորութեան միեւնոյն գրաք Դեկանովի մատուցած գեղեցկագրի վրայ, որտեղ յայտնուած է նոյնի Մեծութիւնների Սրբազան Թագաւորութեան առթիւ ամբողջ Ռու-

սեանքն այն պիտի լինէր, որ կղերականութիւնը յաղթականօրէն նորից ապարել պիտի դուրս գար և այդ բոլորն իրեն միջոց պիտի գործածէր իւր կորցրած իշխանութիւնը նորից ձեռք բերելու:

Քաղաքապետութիւնը, այդ վիճարանութեան վերջ դնելու համար, ուրիշ ոչ մի ելք չի գտած, եթէ ոչ նոյն խնդրի համար դիմել նոյն իսկ իրեն ժողովրդին: Ուստի վերջին կերակի օրուայ համար հանրական քուէարկութիւն (referendum) նշանակելով, Բովէի բնակիչներին հարցրել էր, արդեօք նրանք ցանկանում են, որ հոգեւորականութիւնն ևս մասնակցէր չարձակման հանգիստնա, թէ, ընդհակառակը, նրանք հակառակ էին այդ թոյլտուութեան:

Քաղաքապետութեան այդ որոշումը թէ շատ ճարպիկ էր և թէ ամեն տեսակետից համաձայն և է ճշմարիտ հասարակապետական կառավարութեան ընդհանուր սկզբունքներին:

Հանրական քուէարկութեամբ (referendum) օրէնքներ դնելը և փոփոխելը ժողովրդական քաղաքական իրաւանց ծայրագոյնն է: Հանրական քուէարկութեան եղանակը վաղուց ի վեր գոյութիւն ունի Զուիցերլանդում և, մասամբ, Միացեալ-Նահանգներում: Ժողովրդական քաղաքական միահեծանութիւնը հանրական քուէարկութեամբ միայն հանրաւոր է արգիւնաւէտ և իրական գործնելի:

Այսին դպրոցական հաստատութիւնների ուսուցիչների և ուսանողների ամեն նահապետաւորէն անձնութեան և սիրող. զգացումները նախանքով և հեռազրկներով, բարեհաճեց մակազրկել:

Կովկասեան կառավարապետի օգնական գրաք Տառիշչի յունիսի 29-ին արձակուրդ ստանալով ուղեւորում է Կուրսկի նահանգում գտնուող իւր կառավարութեան:

Վաղը, կիրակի, յունիսի 30-ին երեկոյան Քիֆլիսում ապստում է Բուխարայի էմիրը:

Քիֆլիսի նահանգապետ իշխան Զերվաշէն չաբաթ, յունիսի 29-ին, ուղեւորում է Արաքսի մոտ, ուր մնալու է ամառը:

Իբրև լուր մեզ հաղորդում են, որ Անդրկովկասեան երկաթուղու վարչութիւնը, ի նկատի ունենալով Կուր գետի վարարումը և պատճառած նիւթական ահալին վնասները, կամենում է նաւահի կայարանից մինչև Եւփա կայարանը տեղափոխել և հեռացնել երկաթուղու գիծը:

Այս նախագիծը, որքան մենք յիշում ենք, այն նախագիծն է, որ գեռ պատրաստուած էր այն ժամանակ, երբ նոր պիտի շինէին Քիֆլիս-Բաղուի գիծը: Այս նախագիծով երկաթուղին պիտի անցնէր ոչ թէ մոծակների հայրենիք Բիւրզաւմ կայարանով, որ Զամախի քաղաքից մօտ 73 վերստ հեռաւորութիւն ունի, այլ Սրբու կոչուած թրքական գիւղով, որ Զամախուց միայն 35 վերստ հեռաւորութիւն ունի:

Եթէ այդ լուրը ճշմարիտ է և երկա-

թուղու վարչութիւնը մտադիր է վերջնականապէս կանոնաւորել երկաթուղու երթեկութիւնը և ապահովել երթեկողների կեանքը, ապա կարելի է ասել, որ երկ. վարչութիւնը զբաղւում է մեծ օգուտ տուած կրիկի: Այսպէս, նախազատուած կրիկի այն ահալին ծախսերից, որ պատճառում է Կուր գետը իւր վարարումով, երկրորդ՝ ազատուած կրիկի այն ամայի և ճահճային տեղերից, ուր կանոնաւոր գիւղեր չլինելուց զատ, ոչ օրինաւոր խեղու ջուր կայ, ոչ առողջաբար օգ և ոչ կենսական մթերքներ, երրորդ՝ գիծը փոխելով, մօտեցնում է Զամախի քաղաքին և այն հարուստ գիւղերին, որոնք առատութեամբ ցորեն ու գինի են արտադրում:

Հաւատացնում են, որ այդ առթիւ արդէն ինժեներներ են ուղարկուած:

Օրերում Քիֆլիսի արեւնական գանձարանում 50 հազար թուրքի է ստացուած: Պետերբուրգից գործ դնելու երկաթուղու Միխայիլ կայարանից մինչև Բաթում նախնայեց կառուցանելու համար նախնական հետախուզութիւններ կատարելու վրայ:

Այս տարի ս. Մարտի և ս. Մերթիսի տօնի օրը Խոյնիւնաց կառակ վըրքական մրցանակաւարտութիւնը կատարուելով, մրցանակը, ինչպէս հաղորդում են Կ. Պոլսի հայ թերթեր, տրուել է Ա. Յ. Այվազեանի «Հայ կուսակաւանները» խորագրով մի աշխատութեան, որ մայրապետների և մայրապետանոցների վերաբերմամբ մի ուսումնասիրութիւն է: Այս տարի սովորական հանդիսով չի կատարուել այդ մրցանակաւարտութիւնը, որին արժանանալու համար ներկայացուած է եղել ընդամենը չորս աշխատութիւն:

Այս տարի իսկ ամենախիստ միջոցներով, վասնզի նա ոչ մի միջոց չի խնայում ընկերութիւնը շղթայու իւր յետադիմական օգուկների մէջ: Պրօնական արարողութիւնները, ազգային հերոսները և այլն, բոլորն էլ մի-մի պատրասակ են անյապ տիրապետութեան և մարդկային մօքը կաշկանդման:

Որ պետութիւնը կաթոլիկութեան կապանքների դէմ մարտնչած չէ: Քանի քանի պետութեանց թուլութեան և քաղաքական պատճառ է դարձել նախ Ռըբան աղեղի անդամներ իրարու հետ ընդհարման մէջ գրած:

Մէկի ազատութիւնը պայմանաւորում է միւսի ազատութեամբ. երբ մին ձգտում է վերազանցել, իրաւաւոր անել միւսին, այդ ժամանակ հաւասարակշիւութիւնը կորցնում է և սկսում է վայելար, եւ օրովհետեւ կաթոլիկութիւնը, կաթոլիկ եկեղեցականութիւնը իւր տիրապետութիւնը ուղղում է հաստատել ուրիշների անազատութեան վրայ, ուստի այդպիսի մի հաստատութեան դէմ պայքարելը կառավարութեան իրաւունքն է: Եթէ կառավարութիւնը կոչուած է անհատների օրինական ազատութիւնը յարգել տալու և բռնաբարոյղին, ապա նա գեռ երկար պիտի պայքարի կղերականութեան նոյն դէմ, վասնզի նա դարբից ի վեր կազմակերպուած լինելով, իւր ծանրութեան տակ ճնշում է ոչ միայն անհատներին, այլ նոյն իսկ ընկերութիւններին: Ապարէզի վրայ եղող հրատապ խնդիրն-

Ժողովրդի միախուռն ուռաների ձայնով ընդունուեցաւ Ռէնկի առաջարկին՝ Նախայն կառավարութիւնն ընդգրկուածն և ուշեց թոյլ չտալ, որ նուազաւորմով անցնին մեծ հրապարակի միջինը:

Բայց ոգեօրոտած ամբողին երբէք ուսպրութիւն չէր դարձներ բրիտանական լապառնալիքներին և դէպի առաջ կընթանար: Մի քանի անգամներ բրիտանական թէպէտ և նուազն լռեցնելու ժողով, բայց ժողովուրդն նուազաւորման մէջտեղ տունկով սկսաւ յառաջ ընթացի դէպի մեծ հրապարակին: Այս ոլորին ականատեսս կրիւնէր տեղադրեալ իրական հիւպատոսն:

Թափօրն կանդ առաւ Գարգիւնի տանէն, այնտեղ ատենախօսեց ընկերակալական Սեբոս Կուպարգը և առաջարեց միթիւնիկ որոշման վրայ աւելցնել անեակըն:

«Այսօր, հեռագրել Աստորիա տիկին ինքիս Ֆոն Սուլթնէրին և խնդրել ինքն պաշտպանութիւնը մակեդոնական նիւրոյն»:

Ն. Թորոսեան:

ՁՈՒՋԻ, 23 յունիսի.—Միանգամայն օտարօրինակ դրութեան մէջ է ներկումս մեր աստուածապահ Ղարաբաղի յայրաքաղաք Ջուշին: Մի կողմ թողնելով ընտելեալն դառն պատահարները, բնականօրէն զատիկ մտնից մինչև յոյժ չարունակ անձրև և երբեմն էլ արկիւտ. է տեղում, որից մեծապէս նաստուկ են քաղաքիս շրջակայքում տնտուգ գիւղացիները՝ զրկելով իրենց ունեւնից, այգուց և պտուղներէց: Միսօրով թողնելով և քաղաքիս մէջ տիրող շինչահառ խռովութիւնները, դժգոհութիւններն ու վէճերը, թողնելով և զաւազան խնդիրներս առթիւ բարձրացող դժուկները, բողբոջները, որպիսիք են՝ մամբ կուսակցութիւններ, հոգաբարձական ու երէցփոխական ընտրութիւններ, քաղաքային իրաւաստներ և քաղաքաւիթ ընտրութիւններ, ուսումնարանաւոր, ուսուցչական և տեսչական զանաքան խնդիրներ, որոնք մի-մի խնդրուած սարդութիւններ են և որոնց յաջող լուծումը հազիւ թէ հասնց նշանաւոր պոլումաշակի տնցին իւր ժամանան,—այս ամենը մի կողմ թողած, ուշեցնենք այժմ զբաղուած են մի ընտրելու: Այդ երեւոյթները, որոնք առաջին նպատակ օտարոտի են թուում, հետևանք մտային երկխոսեան յալիշակութեան և յաճախակի փորձերու ձևաւ ընտնիքներ կան, որ մատաղ հասակից ենց երեխաներին պատրաստում ու սովորեցնում են այդ նպատակով:

Գնած ֆակիլը թաղուում է մի քանի տար խորութեամբ գետնի տակ և այդտեղ քնած է մնում ամբողջ շարաթիւնը: Երկաթեան Ռոչան (Rochas) ուսումնարանը է Էօգան (yoga), այսինքն այն հոգեբան, որ մատաղ յափշտակութեան ընկնող հնդիկները գործ են տնում, որ երկարատեւ ժամանակում չուտելու չլինելու համար:

Հնդիկ միտաբանները, որոնք Էօգան ենցնում, ապրում են գետնափոր առանձնակի տեղերում, նրանք իրենց կեանքի մէջ աղ չեն դնում, շատ սիրում կաթ, որ նրանց գլխաւոր կիսակուրն կազմում: Նրանք գլխեղբայր ինքներն են ամբողջ օրը փակուած են մնում. նրանց ձեւերն ընդարմացած են և շարժումները յամբ, ուտում և զրօնում են այն գլխիւր ժամանակ: Աշխատում են քան կարելի է քիչ օդ ծծել: Եղանակատեղութիւնը և յաճախակի փոփոխութիւնը նրանց երկրի է պատճառում: Այս նախապատրաստութիւնից յետոյ անը գլխիւրեղեղ եղանակով բուն են նստում:

Ս. Սապահ-Գիւլեան:

լարովին այլ բարդ խնդրով։ Այդ «խնդիրը» մեր քաղաքային շրջանի բնակիչներն են։ Զուգահեռ ունի չորս եկեղեցի մօտ քսան քաղաքային շրջանում և այլ տեղերում։ Եթե ներկայումս ինչպե՞ս են դրանք տեղափոխվում։ Եթե, հաճախում են, միայնակ չկա՞յ դրանց մեջ, մեկը միտքի հետ չի խոսում։ Բնակիչները պատահելիս չեն բարեկամ միմյանց։ Եկեղեցում կանգնում և երգում են միմյանցից խուզվում։ Եթե միայն ինչ ասես առում և անուանում է, մի խոսքով մի շարք, որից գլուխ թափելու ոչ մի հնար չկայ։ Խեղճ ժողովուրդը մնացել է աղքատ և չգիտե՞լ ինչ անել, ում գիտե։ Գոնիստությունը առած բողոքներից, ու էջիստիկ ուղարկող խնդիրներից հարկերից մինի ոչ պատասխան է տալիս։ Ե ոչ խնդրելը դժբաղդում։

Բայց այս թղթերը, իմ ժամանակին ամեն ինչ կապարդուի։ չարքը վերջ չունի։ Մեզ միայն զարմացում է մի բան։ Երբեք լրագրողներում այսքան որ դրուում և խոսում է մեր քաղաքային շրջանի համար, դրանք լրագրող չեն կարողում, կամ իրենց համար չի գրում։

Սակայն խնդրել սա է, որ ոչ ոք իմ չափին ու տաճարի չի ճանաչում։ Ոչ ոք իմ պաշտոնը, իմ կոչումն ու պատվը չի բարձրում... Եթե այս այսպես չէ, հասկանալի բարոյականությունից են ծագում նրանք, որոնք անբարոյականություն մեջ մինչև անկողնները խրուած են։ Քաղաքային են կարողում նրանք, որոնք քաղաք լսելու շատ ու շատ կարծա են։ Գրականությունից և գիտությունից են խրոխտում այնպիսի անձներ, որոնց մտաւոր աշխարհը տարիներն զատուր կուլիւն է ներկայացնում։ Բնույն լուսավորությունից և լուսավորությունից են զոհում այնպիսիները, որոնց ամեն մի քայլը խաւարի փառահեղ արգասիք է։

Դ. Ա. Խաչ.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

4. Պոլսից հեռագրում են «Tems»-ին յունիսի 17-ից (29 ից), որ վաղի շրջակայքում քրիստոնեական շրջաններ են բազմաթիւ հայ գիւղեր և կոտորել են դրանք։ Երբեք տղամարդկանց, չինայիլով մինչև անգամ երեխաներին։ Քաղաքը կործանումից ազատուել է միայն Ֆրանսիական զենամասի Գամբուի պահանջմամբ այնտեղ ուղարկուած զորքերի շնորհիւ։

Օսմանեան կառավարութիւնը մի գաղափար չընդունեցին և ուղարկել մահմադական գաղափարներին, պատուիրելով, որ նրանք վերահսկողութիւն ունենան քրիստոնեայ պաշտօնականների վրայ և անմիջապէս տեղեկութիւն տան այդ պաշտօնականներից իւրաքանչիւրի գործողութեան մասին, որպէս զի առկա լինի նրանց պաշտօնից հետեցնելու։

Եւրոպական պետութիւնների հիւպատոսները նոր փորձ արին կրեւոնցիների խաղաղացնելու համար, Գեորգ փաշան, հեռագրում են «Նովոստի»-ին, ճշգրտելով է յիսուսական մասնաժողովին բանակցութեան համար, սակայն յիսուսականները մերժեցին այդ հրաւերը։

Բուլղարիայում երեւան եկել մակեդոնական տագուկային խմբեր։ Կասկածելի մարդիկ ուսմիական հակողութեան ասի են։

«Նովոստի»-ին գրում է, որ Գերգորը հաղորդել է համայնքների պալատում, թէ Կրեւելի ընդհանուր նահանգապետ է նշանակուած մի քրիստոնեայ և թէ ազգային ժողով է գումարուելու։ Դուռն ընդունում է հիւպատոսների արած առաջարկութիւնների բոլոր չորս կէտերը։

ԱՆԳԼԻՍԻ ԹԻՖԼԻՍԻ.—Անգլիական պատգամաւորները ժողովում Մոսկիւ առաջարկում է արտաքին գործերի բնական քաղաքական 50 ֆունտ ստր., ուշադրութիւն դարձնելու համար Կրեւելի դրութեան վրայ։ Ժողովուրդը ցուցաբերում, որ Կրեւելի Յունաստանին չզիջուցնաւ։ Ռէյտը խնդրում է, որ հաստատուցուին տրուել, թէ Կրեւելու չեն կրկնուել հայկական սարսափների նման սարսափներ։ Եթէ Կրեւելն պիտի մնայ Թիւրքիայի իշխանութեան տակ, Եւրոպան պէտք է ապահովութիւն առնէ իւր վրայ։ Գերգորը պատասխանում է, որ Կրեւելու տեղի ունին կրօնական մշտական պառակտումներ, իսկ թուրք կառավարութիւնն անարդար է մնում և եթէ միջոցներ է ձեռք առնում, միշտ ուշ է լինում։ Անգլիան, ի հարկէ, պարտաւոր է պահպանել իւր հպատակներին և, բացի դրանից, ունի և միջադպրային պարտաւորութիւններ միւս պետութիւնների հետ։ Եւրոպայի, որոնք ստորագրել են Բեռլինի դաշնագրերը։ Մայիսի 24-ի կոտորածից յետոյ, Բ. Դուռը Բրիտանական կառավարութեանը խնդրեց, որ վերջինս աջակցէ իրեն կարգը վերականգնելու։ Յետագայում ստացուած տեղեկութիւնները նպաստաւոր են, թէ Կրեւել գրգռումն զենա չի թուլացել։ Բրիտանական կառավարութիւնը ոչ մի բան չի գործում մինակ։ Նա առում է նայնքան, որքան և միւս պետութիւնները և պատրաստ է միանալի հետ միասին ճնշումն զործ գնել Թիւրքիայի վրայ։ Եթէ Անգլիան գործէր մենակ, հետեւները խիստ վատ կըլինէր ինչպէս Կրեւելի, այնպէս և եւրոպական խաղաղութեան համար։ Պէտք է սպասել, մինչև որ խնդիրը հասունանայ։ Եւրոպայի ժամանակ այդ խնդրի քննութիւնը ցանկալի չէ։ Մոսկիւ չէ և վերջնում իւր առաջարկութիւնը։

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԹԻՖԼԻՍԻ.—Ուսանող-տոնից յունիսի 22-ից հեռագրում են, որ Միացեալ-Նահանգների արտաքին գործերի ենթ-քարտուղար Օլիւր հաստատեցին է անգլո-հայկական միութեան ներկայացուցիչ պրոֆեսոր Ա. Գար Քլարին, թէ ամերիկական ժողովուրդը խորին կերպով վշտացում է թրքական բռնութիւնների թշուառ գոհերին և ցաւում է, որ եւրոպական կոնցրեսը բաւականաչափ միջոցներ ձեռք չի առել սուլթանի հպատակներին պաշտպանելու համար։ Չիառնուել եւրոպական քաղաքականութեան մէջ—այս է Միացեալ-Նահանգների հաստատ քաղաքականութիւնը, բայց նահանգները կառավարութիւնն ու ժողովուրդը աջակցութիւն ցոյց կըտան միւս պետութիւններին քրիստոնեաներին պաշտպանելու գործում։

ԱՆԳԼԻՍԻ. Լոնդոնում խաղացի նոր-կաթոլիկների մի միտինգ կայացաւ Դուբլինի ամերիկական եպիսկոպոսի նախագահութեամբ։ Ներկայումս անկաշեն ազատ կաթոլիկ եկեղեցու կողմնակիցները, որոնք չեն հպատակուում պապին և չեն ընդունում պապի անխաղաքականութիւնը։ Այդ շարժման գլուխ է անցած զբաղի Կամպելլոն, հռոմէական նախկին բարձրաստիճան հոգեւորականը, տասը տարուայ ընթացքում նա հիմնել է մօտ 12 անկախ եկեղեցի։ Միտին-

գում հոգեւորները յայտարարում են, որ ժամանակով Իսախանի ամբողջ գիւղական ժողովուրդը կըմիանայ կաթոլիկ անկախ եկեղեցու հետ։ Անգլիայում նուիրաւորութիւն է սկսուած Իսախանի նոր-կաթոլիկների շարժման օգտին։

ՍԵՐԲԻԱ.—«Polit. Correspondenz»-ը հաղորդում է Բելգրադից, որ իշխան Նիկոլայի այնտեղ եկած ժամանակ, սերբիական միւստր նախագահ Նովակովիչի և չերնագորիական միւստր Վուկովիչի միջև համաձայնութիւն է կայացած, որի դորութեամբ Չերնագորիան և Սերբիան ձեռք ձեռքի տուած կըգործին մակեդոնական հարցում։

«National Zeitung»-ն կնքագրում է, որ հազիւ թէ Չերնագորիայի օգնութիւնը Մակեդոնիայի խնդրում կարողանայ էական օժանդակութիւն տալ Սերբիային։

ԽԱՌՆԼՈՒՐԵՐ

Յայտարարութիւնները պէտք է սարգիւր հարստութեան։ Անգլիական «Dictionary of the Worlds Press»-ի ասելով, Լոնդոնում հրատարակուող բոլոր լրագրողներն ու օրաթերթերի յայտարարութիւններից տարեկան ստանում են ոչ պակաս 4 միլիոն ֆունտ ստերլինգ, այսինքն մօտաւորապէս 4 միլիոն բուրլի։ Որովհետեւ Լոնդոնում հաշուած են 4 միլիոնից անլի բնակիչ, հետեւապէս իւրաքանչիւր բնակիչ վրայ տարեկան ընկնում է տասը բուրլի։ Լոնդոնի լրագրողներն ու օրաթերթերի տարեկան հրատարակութեան թիւը հասնում է մէկ ու կէս միլիարդ օրինակի։

Ազգայնական արտագրող գործատուները Մօսկոյի գերմանական թերթերում ցինգաններից յափշտակուած մի աղջիկ պատմում էր նրա մասին, թէ ինչպէս ցինգանների խմբերը բռնում էին մարդկանց, կերպարանափոխում էին նրանց զենքերը, որպէս զի նրանց մարդկանց դարձնեն, խղճահարութեան առաքելայ դարձնեն։ Չիառնուումն հրատարակուող լրագրողներից մէկում հաղորդում է, որ Չիառնուումն զոյլութիւն ունին վերջինիս խմբերի նման ամբողջ զործարաններ, որոնց նպատակն է մարդկանց նոր-տաղբել։ Դրանց արհեստը ներկայումս ծաղկող գործիքն է մէջ և Չիառնուումն այդ զործարանները օրինաւոր և ապօրինի ճանապարհներով բռնում են փորձաքանակ երեխաներին, որոնց մարմին կաշին հեղհեղ է ծածկուած, ամբողջ մի կտորներ են հանում մարմնից և նրանց տեղ կայնում են արջի կամ շան մորթու կարկանդակներ։ Կարում են նրանց ձայնի ներդրելը, որպէս զի նրանք համարում են, իսկ եթէ արանով էլ չեն բաւականանում, որ մարդկանց կորեկցութիւնը չարժեն, այդ ժամանակ նրանց բանտարկում են մութ բնակարաններում, որպէս զի իրենց զոհերը ապուշներ դառնան։ Այդպիսով թշուառացածներին այնուհետեւ ազատ են թողնում, որոնց գործիւնը շատերի կորեկցութիւնը շարժելով առաւ որդրութիւն են ստանում, յօգուտ իրենց թշուառացնողների։

Բերլինից հեռագրում են «Նովոստի»-ին։ Այստեղ յայտնուել է մարդկանց փորձը պատուող ձեւը։ Քաղաքի կեդրոնում ընկած գտել են երեք աղջիկ և մի տղայ, որոնք սպանուած են Լոնդոնի շարքաւորի ձեկի եղանակով։

ՆՈՒՏԱՐԻ ՊԱՏԱՐԱՆՆԵՐ

ՆՈՒՏԻ, պ. Ա. Մ.—ին։ Հասցին փոխելու համար պէտք է ուղարկել Ե. Զատ մարկա։ Սաացել ենք Էւրոպական, մնում է ձեզ վրայ Էւրոպական, որ և խնդրում ենք ուղարկել։

ԱՂԻՍԸ, պ. Ա. Մ.—ին։ Ներողութիւն, այդ մի ակամայ սխալմանը է, որ թերթի վարչութիւնը գործի շատութիւնից տրել է։ Ընթերցողները Չերնագորիական զգացումների և գէպի գործը ցոյց տուած հաստատութեան հայտը։

Խմբագիր հրատարակիչ՝ ՍՊԱՆԻՍ ՍՊԱՆԻՍԻՆԻ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՆԴՐՈՎՈՎՈՍԵՆ ԵՐԿՐՈՐԻ

Մարդատար № 1 գնացքը Բազուից Թիֆլիս դուրս է գնում ցերեկուայ 2 ժ. 30 ր., Թիֆլիս հասնում է առաւօտեան 8 ժ. 21 ր.։ Թիֆլիսից Բաթում դուրս է գնում առաւօտեան 9 ժ. 30 ր., Բաթում հասնում է ցերեկուայ 9 ժ. 45 ր.։ Մարդատար № 3 գնացքը Բազուից Թիֆլիս դուրս է գնում ցերեկուայ 11 ժ. 5 ր., Թիֆլիս հասնում է ցերեկուայ 5 ժ. 50 ր., Թիֆլիսից Բաթում դուրս է գնում ցերեկուայ 6 ժ. 50 ր., Բաթում հասնում է առաւօտեան 8 ժ. 15 ր.։

Մարդատար № 2 գնացքը Բաթումից Թիֆլիս դուրս է գնում առաւօտեան 9 ժ. 40 ր., Թիֆլիս հասնում է ցերեկուայ 9 ժ. 55 ր., Թիֆլիսից Բազու դուրս է գնում ցերեկուայ 10 ժ. 30 ր., Բազու հասնում է ցերեկուայ 4 ժ. 40 ր.։ Մարդատար № 4 գնացքը Բաթումից Թիֆլիս դուրս է գնում ցերեկուայ 11 ժ. 0 ր., Թիֆլիս հասնում է ցերեկուայ 12 ժ. 25 ր.։ Թիֆլիսից Բազու դուրս է գնում ցերեկուայ 1 ժ. 10 ր.։ Բազու հասնում է առաւօտեան 7 ժ. 30 ր.։ Մարդատար № 7 գնացքը Թիֆլիսից Բաթում դուրս է գնում ցերեկուայ 3 ժ. Բաթում հասնում է ցերեկուայ 8 ժ. 35 ր.։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

ԹԻՓԼԻՍ, ՆԱԳՈՐՆԱՅԸ ՓՈՂՈՑ, № 9

Ցանկացողը ունենալ իրենց առևտրական գործերի համար անցնել յունիս ամսում ուսման ընթացքին աւարտած աշակերտներ և աշակերտ հիմեր, թող բարեհաճեն վճարել կուրսերի հիմնովին, Ս. Մանուէլեանցի։ Աւարտողները ստացել են մասնագիտական առևտրական կրթութիւն Կովկասի ուսումնարանական շրջանի Նաղաւարացի հաստատուած ծրագրի համեմատ, և ունին օրինաւոր ապահովում։ Ընդունելութիւնները սկսուելու են սեպտեմբերի 2-ից։ Կուրսերի ծրագրին և կանոնները կարելի է ստանալ չիւսուէլ եղբ. Ծովկանուից։ Բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնովին բնակարանում։ Օտար քաղաքացի դիմում են Կապիտալ, Կապիտալ Կոմերցիալ Կըսոն Կ. Ս. Մանուէլեանց։ (668)

12—1.

ТУСТАВЪ ШТЫРМЕРЪ

П	А	Л	Б	М	Н	Р	А
М	Л	Б	М	Н	Р	А	П
А	Л	Б	М	Н	Р	А	П
П	А	Л	Б	М	Н	Р	А
Б	М	Н	Р	А	П	А	П
М	Л	Б	М	Н	Р	А	П
А	Л	Б	М	Н	Р	А	П
П	А	Л	Б	М	Н	Р	А

ВАРШАВА

(M). 50—27

BATEAUX a VAPEUR FRANÇAIS N. PAQUET ET Cie

ՆՈՒՍԿԱՅՈՒԹԻՒՆ ՖՐԱՆՍԻՅԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԱՆ

„Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.“

Կանոնաւոր և ուղիղ երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷՅԻՑ ԲԱԹՈՒՄ և ԲԱԹՈՒՄԻՑ ՄԱՐՍԷՅԻՑ երկու շաբաթ մի անգամ։

Բաթումից Մարսէյ գնալիս մտնում է Տրապիզոն, Մամուր և Պոլիս քաղաքները։ Բաթումից դուրս է գալիս չորեքշաբթի, 10 (22) յուլիսի «Սիրիական» շոգեւոր, նաւապետ՝ Բոշէլ։ Բաթումից Պարիզ հաղորդակցութեան տոմարները սովորական զինումն ունին սպանել յանձնելու կամ ճանապարհորդութեան վերաբերեալ տեղեկութիւնները ստանալու համար գիտել։ Բաթումից գնալու—պ. Վիկտոր ԴԱՐՆՈՅԻՆ, Եւրոպական ծրագրի։ Թիֆլիսից գնալու—պ. ԲԱՐՆԵՆԴԱՆԻՆ, Սիւնի փողոց, քաղաքի։ Բաթումից գնալու—պ. Մամուր Գիւրգենիկանուայ հրատարակիչ։ Ն ո վ ո ռ ո ս ի յ ս կ ու մ—պ. ԼՈՒԻ ՌԵՆՈՅԻՆ։ (668)

20—2